

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22-II. - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18 -
CENA: posamezna številka L 20. — Na inozemstvo:
mesečno L 85, letno L 1.020. — Za inozemstvo:
mesečno L 150, letno L 1.800. — Poštni čekovni
računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

Leto V. - Štev. 21

Trst - Gorica 25. maja 1951

Izhaja vsak petek

Nedosednost

Kdor gleda naša dva komunistična tabora obeh barv, ta bo lahko vedno ugotavljal kričeča nasprotja med njihovim pisanim programom in dejanskimi nameri. Končno ni to nič čudnega, saj je vse komunistično delovanje zasnovano predvsem na varanju ljudskih množic, ki naj nasledijo sladkim obljubam. Toda taka groba nesoglasja med programom in delom kakor prihajajo na dan posebno v zadnjem času pri naših tržaških komunistih, so pa že tako značilna da si jih je vredno ogledati.

Vidaljevci zagovarjajo, vsaj formalno, samostojnost našega Svobodnega tržaškega ozemlja. Slovenskim volivcem se venomer predstavljajo kot vneti branilci tega načela.

Ze nekateri smo opozorili naše sonarodnjake, da je vsa ta vidaljevska propaganda zgolj navadna prevara. Vidaljevska komunistična stranka nima s komunistično stranko Italije samo skupno glasilo — milansko Unità —, temveč je tudi dejansko njen navaden priredek. Po ovinkih skuša doseči prav isto, kar skušajo doseči italijanski iredentisti naravnost, t. j. pripraviti pogoje za priključitev Trsta Italiji. Dva najnovejša primera nam zgovorno dokazujeta to njeno nenapitno in, vsaj na Tržaškem, prikrito hotenje.

Nihče izmed nas še ni pozabil tiste velike gonje, ki so jo v preteklem letu uprizorili italijanski tržaški pravniki. Hoteli so dokazati, da suverenost Italije nad našim ozemljem še vedno ni ugasnila. Pri tem je sodelovalo vse, kar sleze in gres, in vsa kampanja je slavila svoj največji uspeh, ko je rimska kasacija izjavila, da so njene razsodbe pravomočne tudi na Svobodnem tržaškem ozemlju in je tako raztegnila oblast vrhovnega italijanskega sodstva tudi na naše predele. Samostojnost našega ozemlja je bila s tem aktom tako grobo kršena in tako resno ogrožena, da se je zganila celo Zavezniška vojaška uprava, ki je sicer, posebno do Italijanov, do skrajnosti potrpežljiva.

Kot začasni upravitelj in čuvár Svobodnega tržaškega ozemlja je ukazala konskim sodiščem, da ne smejo upoštevati ali izvršiti nobene odloke italijanskih sodišč, ako nimajo za vsak posamezen primer posebnega predhodnega dovoljenja Zavezniške vojaške uprave. Zavezniška vojaška uprava je torej uveljavila glede italijanskih sodišč isti postopek, ki velja za ostala inozemska sodišča. Stvar je s tem dobila svoj jasn in edino pravičen zaključek.

Vsi zagovorniki samostojnosti našega ozemlja so z zadovoljstvom pozdravili ta sklep ZVU. Vročekrvin iredentizem so se, vkljub živahnim protestom, vidno poveli in nosovi. Kaj pa naši vidaljevci? Glej čudo doslednosti! Skupno z iredentisti proglašajo, da predstavlja ta ukrep Zavezniške vojaške uprave kršitev samostojnosti sodstva.

Onemu, ki razume, je jasno. Vidaljevci in iredentisti so si v tem važnem vprašanju podali roko. Nobeno sklicevanje na mirovno pogodbo ne more odstraniti vtisa dvojčnosti, ki prihaja pri tem do izraza.

Prav isto dejansko hotenje zasledimo v »Delu« z dne 19. t. m. v članku o tržaškem independentizmu. V njem očita pisec independentistom — nič več in nič manj — njihovo protitalijanstvo! Če bi hoteli independentisti uživati milost v vidaljevskih očeh, bi morali torej trobiti v italijansko trobento! Če že ne javno, pa vsaj na skrivaj tako kot naši kominformisti...

Upoštevajoč te prikritke želje, ki prihajajo do izraza med vrsticami kominformističnih člankov in v dejanjih vidaljevskih predstavnikov nam je tudi jasno, čemu se prav njihovi občinski svetovalci tako vneto zavzemajo za »vratnjenje« vseh italijanskih zakonov na naše ozemlje. Boje se, podobno kakor italijanski iredentisti, da ne bi nastale pravne razlike, ki bi kasneje oteževale povratak v italijansko naročje...

Tudi to je važen odtенок. Se nikdar nismo namreč slišali, da bi kominformistični zastopniki zahtevali, naj Zavezniška vojaška uprava izda tudi za naše področje podobne pravne predpise, ki so se morda izkazali za potrebne in koristne že v Italiji. Kominformisti namreč nočejo dejanske samostojnosti našega ozemlja, nočejo, da bi samostojno izdajalo razne zakone, zato govore vedno samo o »vratnjenju«.

Spoznali smo namene, ki jih skrivajo naši vidaljevci pod svojo ne-

Volivci na Goriškem

Zopet se pripravljate na glasovanje in zlasti v Steverjanu, Sovodnjah in Doberdobi komaj čakate, da napoči dan 10. junija, ko boste dali vaš glas našim listam in našim kandidatom, ki ste si jih sami prostovoljno izbrali in postavili. Predložitev kandidatnih list je nuja državljanska dolžnost, katere se mora zavedati vsak človek, še posebno pa vsak Slovenec in vsaka Slovenka na Goriškem. Se bolj sveta pa je dolžnost vsakega slovenskega volivca, da se glasovanju ne odtegne s tem ali z onim izgovorom.

Volitve so svobodne in tajne. Svobodne, ker je omogočena vsakemu volivcu prosta izbira kandidatov, katerim da svoj glas. Tajne, ker ne sme nihče vedeti, komu je volivec dal svoj glas.

Nekateri bodo vprašali: »Zakaj pa vi ne kandidirate in ne volite?« Moj odgovor je kratak: »Zato, ker me še danes nečje vpisati v volilni imenik.« Razni komunistični, in ne samo komunistični politični prvaki, ki so tudi bili obsojeni od posebnega fašističnega sodišča, so danes poslanci in senatorji. Za nas Slovence je pa drugače! Vsakdo razume, da sem najbrž komu na poti!

Dolžnost nas slovenskih demokratov je, da nastopimo močasto, zavestno in vselega srca, ko pride dan volitev v nedeljo 10. junija 1951.

Mi izpričujemo bratsko povezanost vseh Slovencev na eni strani, in vseh sodržavljanov Italijanov na drugi ter miroljubno sožitje obeh narodov na tem ozemlju, kjer živimo skupaj polnih triinast sto let.

Mi zahtevamo popolno enakopravnost med nami. Te enakopravnosti ne zahtevamo zato, da bi kršili pravice večine, ampak zato, da se naša manjšina ne izgubi v kričnem raznarodovanju in zatiranju.

Protisovjetske demonstracije na Poljskem

»New York Times« objavlja v dopisu svojega dopisnika Edwarda Morrow nadaljne podrobnosti o protisovjetskih demonstracijah, do katerih je prišlo 9. aprila v prejšnji vzhodno-nemški luk Stettin. Morrow opisuje poročilo po navedbah zanesljivega očividca. Po navedenem poročilu je varnostna policija v preteklem mesecu aretirala nad 1500 Poljakov pod obtožbo, da so se udeležili upora.

Po navedenem poročilu se je »dogodek« začel s tem, da se je v sredi mesta prerokal sovjetski major z dvema Poljakoma. Major je v prepiru potegnil revolver in ukazal enemu Poljaku, naj stopi v stran in je nato ustrelil njegovega tovariša. Poljak je skušal prijatelja braniti in je major nato ubil tudi njega. Nato je major zbežal.

Major je bežal po ulici, sledili so mu pa drugi Poljaki, ki so jih privabili strelci, in major je v tem ustrelil nedolžnega zdravnika, ki je prišel iz neke hiše. Prihodnja žrtev je bila neka žena. Major se je nato skril v neko klet, iz katere je ustrelil poljskega miličnika, ki ga je privabilo streljanje.

Na zahtevo množice, da prime poljska policija častnika, je poli-

dolžno kožo. Marsikdo se bo začudeno vprašal: zakaj pa vendar sploh komunisti zagovarjajo samostojnost našega ozemlja, ako so dejansko proti njemu?

Odgovor je kaj enostaven: zato, ker vedo, da je samostojnost pri srcu vsem resničnim Tržačanom. Njihove besede so sumo litanice, na katere lovi kaline, ki se jim puste ujeti. Kdor je pameten, ta jih pozna in jim ne bo nasledel.

Napačno pa bi bilo misliti, da je nedosednost doma samo pri vidaljevcih. Tudi babičevci so v nedeljo 13. t. m. sprejeli na svojem zborovanju resolucijo, v kateri zagovarjajo samostojnost našega ozemlja. Resolucija je bila objavljena v »Progressu«, toda v »Primorskem dnevniku« je še do danes nismo videli! Tudi tozadevni govori so baje romali v koš...

In takim ljudem, tako kratkotrajnim volilnim programom naj verjamemo?

nju. Ugovor, da manjšina ogroža večino, je hkrati smešen in zloben, ker nikjer na svetu ne more jagnje požreti volka. Dogaja pa se vedno le nasprotno!

Do spoštovanja naših pravic, in s tem do našega narodnega obstanka, življenja in prostega razvijanja imamo pravico tako po božjem kakor po državnem zakonu. Naši sodržavljanji italijanske narodnosti ne marajo slišati o členu 15. mirovne pogodbe. Zato jih spominjamo na šesti člen republiške ustave in listino o človeških pravicah, ki jo je rimska vlada slovesno podpisala 4. novembra 1950 in se zavezala jo spoštovati in dejansko uveljaviti!

Smo torej državljani slovenske narodnosti, ki se lahko ob vsaki

priliki sklicujemo vsaj na ustavo in na listino o človeških pravicah, ko zagovarjamo naše pravice in koristi.

Mi izpričujemo mir med nami Slovenci, med nami in našimi sodržavljanji italijanske narodnosti. Beseda »mira« pomeni za nas demokrate medsebojno spoštovanje in mirno sožitje, ljubezen in medsebojno pomoč.

Naše politično prepričanje izpričujemo mi jasno in pošteno, brez zavijanja in brez kakšne grožnje. Naše besede nimajo dvojnega pomena in ne skrivajo prav nobene grožnje.

Od naših nasprotnikov zahtevamo prav tako jasne programe in poštene namene. Razume se, da kdor je lagal v preteklosti, nima

več vere pri nas! Vsako zavijanje skritih in zloinskih namenov v lep narodni plašč nas dela budne in pazljive ter oprezne pred tistimi, ki so skozi toliko let našega človeka ustrahovali in sovražili.

Mi hočemo živeti v miru, brez strahu pred sedanostjo in pred bodočnostjo.

Zato pozivamo vse slovenske volivce, naj dajo svoj glas kandidatom, ki jih priobčuje naše glasilo »Demokracija«!

Oni vas niso varali v preteklosti, ne bodo vas varali niti v bodoče! Ne obetajo zemlje in dajejo roboto, ne obljubljajo svobode in dajejo sužnost. Oni obljubljajo mir in pošteno upravljanje naših občin in naše pokrajine!

dr. Avgust SFILIGOJ

Važnost Sredozemlja

Obnovljene sovražnosti na Koreji usmerjajo glavno pozornost na Daljni vzhod. Toda treba je paziti tudi na Srednji vzhod, kjer pomeni nemiri v Perziji, ki so izbruhnili po zapletu lastne anglo-iranske petrolejske družbe, znak največje nevarnosti. Znano je, da vsa sovjetska petrolejska proizvodnja ne bi mogla zadostiti potrebam v primeru, da bi Sovjeti tvegali mehanizirano vojno. A prav ob sovjetskih mejah imata Irak in Saudova Arabija najbogatejša petrolejske vrelce na svetu. Ti so za Sovjetsko zvezo še bolj privlačni, ker je ne ločijo od teh držav nikake naravne meje. Neposredna in naraščajoča sovjetska nevarnost na tem področju postavlja Zahod pred nov položaj, v katerem zopet narasča pomembnost Sredozemlja.

Ce ni dovolj izvežbanega vojaštva, da bi branilo ta naravno popolnoma nezavarovana petrolejska področja — in to bi bila danes zelo težka zadeva — tedaj je treba imeti dovolj močno letalsko silo, da lahko sovražniku onemogoči vsaj izkoriščanje petrolejskih vrelcev.

To dejstvo pa obrača pozornost posebno na vzhodno Sredozemlje. Tukaj bi morale imeti oporišča pomorsko-letalske sile, ki bi lahko takoj stopile v učinkovito obrambo in bi izvedle nagle povračilne ukrepe, ker je edino s tega področja možno uspešno bombardirati sovjetske in podložniške cilje, vstevši sem posebno petrolejske vrelce, tako v Iranu, Iraku, kakor tudi na Kavkazu in ob Volgi.

To je stvaren položaj, pred katerim si nihče ne sme zapirati oči. Vprašanje oporišč za letalonosilke in letališč na tem področju ustvarja probleme, katerim morajo zahodne sile posvetiti vso svojo pozornost. Pri razmotrivanju vprašanja pritegne našo pozornost predvsem trenutni položaj treh držav. Kaj se bo zgodilo z Grčijo in Turčijo, če napadejo sovjetske podložniške države Jugoslavijo, ali če udari Stalin na Iran? Nobena izmed njih ni povezana v varnostni sistem, ki naj bi Stalinu preprečil, da ju ni pametno napasti, bodisi posamično ali skupno. Če bi ostala Turčija osamljena zaradi sovjetske zmage v Titovi državi, kaj bi potem koristili vsi milijoni dolarjev vojaške pomoči, ki jo prejmeta Grčija in Turčija na podlagi Trumanove doktrine? Podobna je stvar z Jugoslavijo. Res je, da je Turčija uradno zavezanka Velike Britanije in Francije, toda

niti Turčije niti Grčije niso doslej še sprejeli v organizacijo severnoatlantskega sporazuma. Doslej pa je to edina organizacija, v katero bi lahko zahodne sile sprejele oboroženo silo teh treh strateško važnih držav, da bi tako zaščitili oporišča, ki so silno važna za vzhodno Sredozemlje in za zaščito skupne obrambe demokratičnih držav.

Bojevitte diktature malokdaj izgubljajo čas z dolgotrajnim razpravljanjem. Sovjeti so se že približali Perziji zaradi petrolejskega vprašanja. Poleg tega se ne sme pozabiti nestanovitnega premirja, ki ga le s težavo vzdržujejo arabske države z Izraelom v Palestini, niti silovitega protiangelskega razpoloženja v Egiptu.

Skratka v loncu Srednjega vzhoda vre. Če ne bodo angleški in ameriški politiki hitro našli primerne recepte, kako naj skuhajo jed, tedaj bo za Stalinu prehuda skušnjava, da ne bi planil in jim izpred nosa odnesel poln lonec. Za svobodni svet bi bila to še nepriemernejša nesreča, kot je vojna na Koreji.

Zato so Američani že napovedali, da bodo predlagali sprejem Grčije in Turčije v Atlantsko obrambno organizacijo. Ni pa še jasno, kako bo rešeno zadevno vprašanje Jugoslavije, ki je izjavila, da ne reflektira na članstvo v tej organizaciji. Vsekakor stojimo pred važnimi zunanje-političnimi potezami, ki bodo zopet potrdile veliko važnost prostora, na katerem je močno interesirano tudi naše mesto in njegovo zaledje.

Pred velikim kominformističnim procesom v Beogradu

Ze ko se je »skesal« Sreten Zujević, med srbskimi komunisti nekoč najbolj popularni »Crnik«, bivši zvezni finančni minister in general-polkovnik, najbrž pred »tretno stopnjo« Udbe, se nič ni moglo izvedeti o usodi njegovega bivšega tovariša Andrije Hebranga, najboljši odličnega hrvatskega komuniste, poleg katerega vodilni hrvatski komunisti prav malo štejejo. Tik pred prelomom s kominformisti sta odločno nastopila v prid moskovskih tez in sta bila aretirana. Po dve in pol letih se je Zujević skesal, gotovo izreden uspeh Udbe, in v Beogradu pravijo, da bo zopet kapituliral zlezl v CK. Za njim so kapitulirali tudi drugi manj znani kominformisti, ki so bili prej na raznih visokih položajih. Toda Hebrang, ki je v borbi z ustaši izgubil eno oko, in ki se je v Jajcu poljubljaj s Titom, ko je ta bil izvoljen za maršala, se ni vdal. Ves kominformistični propagandni aparat se tri leta odločno zahteva, da ga stavijo pred sodišče. Izgleda, da vsa ustrahovanja Udbe niso mogla zlomiti tega starega revolucionarja in tako se v

Beogradu pripravlja proces, ki bo gotovo med najbolj senzacionalnimi, v kolikor je Hebrang ostal gospodar svojih duševnih moči. Vprašanje pa je, kako ga bodo montirali režiserji Udbe, ker bi sicer to moral biti največji besedni obračun med titoevskim javnim tožilecem in največjim kominformistom v KPJ.

Sodobna vzgoja v Romuniji

Današnje romunsko šolstvo služi v glavnem tehnični izobrazbi, sicer pa izključno »nauku« komunistične partije.

Romunski časopis »Gazeta Invatamantului« prinaša govor romunskega ministra za ljudsko prosveto, M. N. Popescu-Doreanu, ki je orisal današnje naloge romunskih šol in je med drugim dejal: »Sola mora vzgajati mladino v duhu nauka komunistične stranke.« To svojo »časno naloge« bo mogla rešiti, če bo s se večjim poudarkom naslajala svoje delo na svetlo zamisljal Marx, Engelsa, Lenina in Stalinu. Zgodovino potvarjajo nam prav tako kakor delo zahodnih narodov: »Prva in mogočna država, ki je z nami ravnala kot z ljudmi, ki nas je resnično osvobodila izpod tujega jarma in nam pomagala kot nesebičen prijatelj, je Sovjetska zveza.« Tako mora učiteljstvo vcepiti otrokom ne le ljubezen do Sovjetske zveze, temveč tudi sovražstvo do Angležev in Amerikancev ter poštvalnost za stvar »domovine in miru«.

Od srede do srede

16. MAJA: Ameriški zunanji minister Acheson izjavlja, da morata Anglija in Perzija rešiti sporazumno spor glede petroleja — Angleška vlada uvideva, da trenutno kitajska vlada nima namena, pogajati se o Koreji. — Jugoslavanski zunanji minister Kardelj je v pozdravu britanski parlamentarni delegaciji poudaril, da razlike v družbenih sistemih ne morejo ovirati sodelovanja med narodi; v odgovoru je pa izjavil lord Lawson, da je bilo jugoslovansko-britansko prijateljstvo preizkušeno v bojnem ognju. — Perzija odklanja ameriško posojilo, ker je odločena, da izvede do kraja podržavljenje industrije nafte.

17. MAJA: Na Koreji so Kitajci z močnimi izgubami prodrli na vzhodnem področju; na zahodnem področju se pa previdno bližajo Seulu. — V Parizu se trije zahodni predstavniki posvetujejo o zadnjih sovjetskih predlogih. — Tudi Jugoslavija je v komisiji OZN glasovala za resolucijo o prepovedi izvoza strateškega materiala na Kitajsko. — Perzijski policijski ravnatelj je podal ostavko, ker so mu očitali, da ni skrbel dovolj za varnostne ukrepe v državi. — V Perziji vlada veliko razburjenje, ker grozi Anglija z vojaškim posegom za zaščito svojih petrolejskih koristi; čujejo se celo glasovi, ki zahtevajo sovjetsko pomoč. — Madžarski notranji minister Sandor Zold je napravil baje samomor.

18. MAJA: Na Koreji se sile OZN umikajo pred napadajočimi komunisti. — Angleški zunanji minister Morrison se je v Bonnu sestel z nemškim kanclerjem Adenauerjem. — Napetost med Sirijo in Izraelom se stopnjuje. — Londonski »Times« piše: »Če bi bilo mogoče pripraviti Rim do tega, da bi ugodil slovenskim zahtevam, bi se odprla vrata za širši sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki je nujno potreben za trajno gospodarsko poživitev tega področja. — Tudi glavna skupščina OZN je odobrila gospodarske sankcije proti Kitajski.

19. MAJA: Perzija odklanja vse angleške protestne note in poziv za sporazumno rešitev spora glede podržavljenja petrolejskih vrelcev. — Sovjetska zveza se po vesti »Sunday Dispatch« pripravlja, da »zaščiti perzijsko neodvisnost; perzijska vlada je baje že sprejela ponudbo Kremļa, da bi poslal sovjetske čete v severno Perzijo v primeru angleške oborožene intervencije. — Zedinjene države odklanjajo sovjetske načrte v zvezi z japonsko mirovno pogodbo. — Na Koreji je kitajski pritisk nekoliko ponehal. — V Tripolisu ni uspel atentat proti kralju Idrisu Senusiju.

20. MAJA: Italijanski zunanji minister Sforza predlaga zahodnim silam, naj proglasijo, da je mirovna pogodba z Italijo v današnjih razmerah brez smisla, zaradi česar naj jo proglasijo za neveljavno! — Zedinjene države, Anglija in Kanada so dosegle sporazum, na podlagi katerega bodo enotno izdelovale štiri sto vojnih predmetov. — Na Koreji komunisti močno pritiskajo na Seul, na vzhodnem delu bojišča so pa znova predrla južnokorejske položaje. — Po uradnih vesteh izdeluje Jugoslavija vojna letala. — General Eisenhower pregleduje danske oborožene sile.

21. MAJA: Seč ameriškega glavnega stana general Bradley izključuje vojaško pomoč Angliji v zadevi petrolejskega spora s Perzijo. — V Parizu se Anglija in Francija trudita, da bi dosegla sporazum in spravo med ZDA in SZ. — V Beogradu so aretirali predsednika metalurških sindikatov Lazara Plavšića, ker je prejemal navodila za svoje delovanje od Kominforma. — Indija javlja, da ne bo poslala svojih čet na indijsko bojišče. —

22. MAJA: V perzijski prestolnici Teheranu je prišlo do demonstracij proti Angliji in Ameriki. — New York Timesa pravi, da konference namestnikov v Parizu onemogoča zahodnim silam, da bi ponovile tristranski izjavo o Trstu; čeprav bi taka izjava mogla imeti blagodejen učinek na skorajšnje italijanske volitve. — Jugoslavija se zavzema za konec vojnih operacij in mirno rešitev korejskega spora. — Na Koreji se zopet zavzema napadalni poskus Kitajcev.

Vesti s Tržaškega

Po sklenjenem sporazumu

Prilodno jesen bodo na našem področju Svobodnega tržaškega ozemlja drugi občinske volitve.

Slov. demokratična zveza, Slov. krščanska socialna zveza in Skupina neodvisnih Slovencev so sklenile, da na teh volitvah nastopajo s skupnimi listami.

S tem se nadaljuje skupno politično delovanje vseh treh tržaških slovenskih demokratičnih skupin, ki se je pričelo že pred poldrugim letom z ustanovitvijo Akcijskega odbora za obrambo STO-ja.

V kritičnem trenutku, ko so pričeli italijanski novinarji krogi v Trstu in v Rimu svoje načrte in zgoščene napade na obstoj našega ozemlja in ko sta pričeli istočasno — očitno ne zgolj slučajno — ostali dve stranki, v katerih je organiziran ostali del tržaških Slovencev, izpodkopati njegove temelje, so te tri slovenske politične skupine pričele svojo odločno borbo za ohranitev in za popolno realizacijo STO-ja, na način in po določbah, ki jih vsebuje mirovna pogodba z Italijo.

Ze takrat so sklenile, da s svojo borbo ne bodo prenehale, dokler svojega cilja ne dosežejo.

Tudi bodoče občinske volitve bodo samo člen v tej verigi. Četudi bi kot občinske volitve morale imeti predvsem upravni in gospodarski značaj, ni nobenega dvoma, da jim bodo predvsem italijanske iredentistične stranke dale izraziti političen pečat in potek. Poskušali jim bodo, kot že leta 1949, podati pomen nekakšnega plebiscita za Italijo.

Toda Svobodno tržaško ozemlje obstoja in bo obstajalo, pa naj izpadejo volitve kakor koli in naj jim Italijani dajo kakršno koli tolmačenje. Njegov obstoj je zagotovljen s polnoveljavno mednarodno pogodbo, ki jo tudi takile nazivji »plebiscita« ne morejo spremeniti.

Vendar razpoloženja prebivalstva pa naj se izražajo tudi na tak posreden način, so v svobodnem svetu vedno važen argument, ki ima svojo težnost. Zato so postavile omenjene tri politične skupine borbo za obrambo STO-ja v prvi red

svojega volivnega programa.

Sprčo posebnih pogojev, v katerih se razvija naše politično življenje, so omenjene tri politične skupine smatrale za nujno, da svojem skupnemu nastopu ob bodočih volitvah dajo širšo načelno osnovo.

Sporazumele so se o programskih načelih, v katerih so vskladle svoje poglede na politična, splošno gospodarska in socialna vprašanja važna za tržaške Slovence, s pričanjem, da bodo s tem dale koristen doprinos za idejno razčiščenje naših težkih slovenskih političnih razmer na Tržaškem.

Objavljeni volivni sporazum ni popoln. Vsebuje zgolj načela in splošne smernice za bodoče občinske svetovale, katerim bo naše ljudstvo izkazalo svoje zaupanje.

Kot je v sporazumu objavljeno, bodo, posebno za podeželske občine, podrobni volivni programi, ki bodo hkrati delovni programi za izpolnjevanje občinskih svetovalcev, določeni v posameznih občinskih šele po posvetovanju z ljudstvom.

Koroški večer

Koroški večer bo za tržaške Slovence nekaj nepozabnega. Ob Jadranu, na naši zahodni narodni meji bomo pozdravili svoje brate s severa. Prišli bodo med nas v svojih slikovitih narodnih nošah. Zapeli nam bodo koroško pesem.

Ste že slišali, kako mehka in topla je ta slovenska melodija? Vsi radi zapojemo njihovo pesem, a prav od srca in najbolj naravno in zares jo znajo zapeti samo slovenski koroški fantje in dekleta.

Večer bo v soboto 26. maja ob 20.45 v dvoranah Ljudskega doma. Vstop je dovoljen z vabilom, ki jih dobite: v Trstu - v trgovini Lupša (nasproti sodne palače, vogal ulice Rismondo in Coroneo); v Rojani - trgovina Gec (poleg farne cerkve); v Barkovljah - drogerija Scheimer; na Opčinah - trgovina Podobnik; v Nabrežini - trgovina Kosmina.

Pozdrav Korošcem naj bo naša slovenska narodna dolžnost!

Predstavka društva „Pravnik“ ZVU

Društvo „Pravnik“ nam je poslalo za objavo predstavko, ki jo je vložilo pri ZVU v zvezi s sklepom Akademskega senata univerze v Trstu, s katerim se je odklonil dvema tržaškima slovenskima študentoma vpis na tukajšnjo univerzo, češ da nista dovolj utemeljila, zakaj sta del svojih študijev dovršila v inozemstvu.

Predstavka obravnava s pravne stališča vprašanje, ki je načelno važnosti za tržaške Slovence. Zal nam je, da moramo iz tehnič- njih razlogov odložiti objavo predstavke na prihodnjo številko.

Natečaj za trgovinsko mornarico

Dne 7. junija se začne na pomorski direkciji v Trstu izpiti za imenovanja v trgovski mornarici. Prošnje na kolkovanem papirju in vse potrebne listine je treba vložiti do 31. maja.

Področni predsednik na obisku pri šefu jugosl. gospodarske delegacije

Dne 16. maja je področni predsednik Palutan vrnil v Trst iz jugoslovanske gospodarske delegacije v Trstu Zemljaku.

Dvojezičnost v Miljah

»Giornale di Trieste« se hujuje, ker je miljski občinski svet skle-

nil uvesti dvojezične napise v svojem delokrogu; med drugim tudi na ladjah, ki vzdržujejo zvezo s Trstom. To tržaški demokratični zbori zamerijo miljskim komunistom!

S tem pa je ponovno potrjeno, da so i naši demokrati i naši komunisti imeli vsaj doslej zanjo važno stično točko: zatiranje pravice slovenskega življa na Tržaškem!

Razumljivo je, da take vesti zelo bodejo naše demokratične, ki vodijo tržaško občino prav tako, kot bi se živeli v Italiji in celo v fašističnem režimu!

Pa tudi tržaški mestni »četek« bodo morali kmalu posnemati vsaj nekatere dobre zglede z onstran miljskega zaliva...

Ponovitev drame »Sveti plamen«

Obveščamo našo javnost, da v začetku junija ponovi Slovensko dobrodelno društvo v Trstu dramo »SVETI PLAMEN«.

Dodatno nakazilo za šolske obede

Ker je občina obvestila Zavezniško vojaško upravo, da fondi, ki so bili prvotno nakazani za šolske obede za potrebne otroke, ne zadostujejo, da bi potrebnim otrokom lahko še nadalje nudili te obede, je ZVU odobrila v ta namen še 5 milijonov lir.

V teku pa je preiskava, ki naj ugotovi, zakaj so bili predčasno izčrpani fondi, ki so bili prvotno nakazani v ta namen.

Proslava „Dneva oboroženih sil“

19. maja so obhajale ameriške sile v Trstu »Dan oboroženih sil« s častno stražo, z vojaškim mimohodom in nastopom raznih ameriških vojaških enot v Trstu. Slavnost je bila na Glavnem trgu in se je začela ob 10. uri. Častne straže se je udeležila baterija, ki je izstrelila pozdravno salvo, 98. vojaška godba, zastavonoše z 48 ameriški- mi državni zastavami, dve četi in zastavonoše 351. pehotnega polka. Za tem je sledil mimohod enot ameriške vojske v Trstu in oddelka ameriške mornarice pred častno tribuno.

»Dan oboroženih sil« se praznuje tretjo soboto v maju in nudi javnosti priložnost, da se prepriča, kako so kombinirane oborožene sile Združenih držav kot enota pripravljene na obrambo svobode, obenem pa pomeni ta dan počastitev oboroženih sil.

Slavnost je še posebno povzdignila eskadrila lovskih letal, ki so med parado trikrat preletela naše mesto. Tržačani so ob tej priliki prvič lahko opazovali bliskovit, a eleganten in drzen let teh letal.

Generalni major Seabee je pregledal častno četo na Glavnem trgu in sprejel njen pozdrav. Po pregledu je general v spremstvu poveljnika angloameriškega področja generala sir Wintertona, predsednika področja dr. Palutana in drugih visokih funkcionarjev prisotnoval na obrežju ob Glavnem trgu paradi enot ameriških oboroženih sil v Trstu.

Lepo vreme je privabilo na oba-

lo mnogo ljudi, ki so pozorno sledili mimohodu čet. Se prav posebno pa jih je zanimala razstava orožja, ki je bila prirejena na Glavnem trgu in ki jo je obiskalo veliko število obiskovalcev. Na razstavi je občinstvo lahko videlo vsakovrstno pehotno orožje od pištole pa do polavtomatične vojaške puške, s katero se lahko strelja tudi v temi in megli. Razstavljeno je bilo tudi sodobno protitankovsko orožje — bazooka kalibra 60 in 80 mm — o katerih citamo tolikokrat v poročilih s koroškega bojišča. Zanimivi so bili topovi brez zapirala, zavore in povratnika, ki jih lahko nosi en sam vojak, a strelja z njimi kakor s pravim topom. Obiskovalci so si lahko temeljito ogledali težek in lahek tank, občudovali so lahko celo kopico raznih pomožnih naprav: od prenosnega rentgenskega aparata, kirurške opreme, avtomobilov z vsakovrstnimi prenosnimi delavnici pa tja do najpopolnejših aparatov za zvezo. Redovne- žem so nalašč določeni vojniki dali vsako zaželeno pojasnilo.

Razstava je celo poznavelec močno presenetila. Neposredno so se lahko prepričali o tehnični popolnosti ameriških čet, ki jim je zapu-pana varnost našega ozemlja. Organizatorjem priredb v počastitev »Dneva ameriških oboroženih sil« je treba priznati, da so svojo nalo- go izpeljali na res vzoren način, ki je pripomogel, da bo ostal ta dan meštanstvu v prijetnem spominu.

Italijanska nestrpnost tudi pri otroških slikah

V risarskem natečaju, ki ga je razpisalo tržaško odposlanstvo u- prave za Evropski obnovitveni na- črt, so se naši otroci dobro odre- zali: od prvih 30 nagrajenih slik jih je 14 slovenskih! Mimo tega dejstva seveda niso mogli nekate- ri naši italijanski sosesčani, ki jim je vsako slovensko uveljavlja- nje trn v peti.

In glej čudo! Namesto, da bi ka- rali svoje učitelje in profesorje, ki so pokazali za ta risarski natečaj tako malo vneme, da je bilo od skupnih 2547 oddanih slik kar 1100 slovenskih, so se kritiki spravili nad Slovence. Niso Italijani krivi svo- jega neuspeha, pač pa Slovenci, ki so pri natečaju tako številno sode- lovali!

Res čuden postopek, ki z vsi žarkostjo osvetljuje težko zastrup- ljenost ozračja, v katerem moramo Slovenci danes v Trstu živeti. Z vsake najmanjše stvari nastane ta- koj političen problem, gleda se nanj z največjo pristranostjo. Pri tem pridejo prav tudi razna niz- kotna sumničenja, obrekovanja in potvarjanja, ki ne bi spadala niti na ulico, kje pa šele na kritično konferenco ali v list.

Množično sodelovanje slovenskih otrok pa dokazuje nedvomno zani- manje naše dece za Marshallov na- črt kakor tudi za risanje kot tako. To je znak, da naša mladina in njeni vzgojitelji pravilno doume- vajo sedanjí čas in njegove nalo- ge, pa naj bo to komu prav ali ne.

Kratka doslednost

V našem predzadnjem uvodniku smo pozvali »Primorski dnevnik«, ki nam je očital nedoslednost, naj ponovi to, kar je napisal o »Demo- kraciji« pred štirimi leti, tako kot smo mi ponovili to, kar smo takrat napisali o Osvobodilni fronti. Če bi to napravil, potem bi lahko takoj videli, kdo je danes dosled- den. Tega se je najbrž prizadele člankar »Primorskega dnevnika« dobro zavedal, kajti v svojem og- ovoru je postal kar naenkrat ose- ben. To mu ne služi v čast in s takimi izpadi gotovo ne bo prispe- val k izmenjavi misli, ki naj bi bila na primerni politični višini in dostojnosti.

Da pa reši, kar se rešiti da (te- ga, kar je pisal pred štirimi leti, nam namreč ni hotel ponoviti), nas je pozval, naj si kar ogledamo njegov letošnji noveletni uvodnik, pa bomo videli, ali je dosleden ali ne. Lepa reč! Če štiril mesece tra- ja že njegova doslednost! Toda iz- gleda, da je tudi to preveč. Reso- lucija, ki so jo sprejeli babičevi predpreteklo nedeljo, ni bila spo- sobna za javnost niti cele štiri dni. Uboga »linija«, kako se mora zvija- ti!

»Polizia della Venezia Giulia«

Skoro bo štiri leta, odkar obsto- ja uradno naše Svobodno tržaško ozemlje. Tobakarne so menjale svo- je table, pojavili so se celo želez- niški vozovi, ki nosijo nov napis, toda pri policiji je, kakor izgleda, še vedno vse pri starem. Nazivi so ostali neizpremenjeni, kakor da bi se oblast te ustanove še vedno raz-tezala na vso Julijsko krajino. Ker gre pri tem za uradno ustanovo, ki se nahaja pod neposrednim nad- zorstvom Zavezniške vojaške upra- ve, se nam zdi prav, ako bi obla- stva tudi v pogledu policijskih na- zivov in napisov uveljavile pravo- dejansko obstoječe in z mirov- no pogodbo predpisano stanje.

Marshallov načrt nudi evropskim podjetjem nove možnosti v obliki

KORISTNE IZMENJAVE LICENC IN PATENTOV

Namen Marshallovega načrta je, da po- maga državam zahodne Ev- rope pri njihovih prizadeva- njih za obnovo in svobodo.

V ta namen je velikega oo- mena živahna trgovinska iz- menjava med Evropo in A- meriko, ki naj omogoči Ev- ropi, da si zagotovi preskrbo ter poveča dolarske zaloge.

PROBLEM MALE INDU- STRIJE. Na žalost pa v se- danjih okoliščinah ovirajo po- večanje trgovine med obema celinama razne težkoče, ki izvirajo iz omejitve pri de- narnih zamenjavah, iz po- manjkanja surovin in iz vi- sokih carinskih pristojbin ter iz raznih drugih ovir. Mnoge velike evropske in ameriške tvrdke so lahko premostile te težave s tem, da so ustano- vile v tujini podružnice svo- jih tovarn. Mnoge srednje in majhne industrije (med ka- terimi je morda tudi vaša industrija), ki niso mogle premagati omenjenih ovir, pa so morale ugotoviti, da usta- novitev tovarne ali prodajne organizacije v tujini presega njihove finančne možnosti.

V mnogih primerih se da to vprašanje rešiti z »izvo- zom« tehnično - industrijskih postopkov, licenc in paten- tov: na ta način se namreč premostijo sedanje carinske meje. Ameriške tvrdke lahko na podlagi licenc izdelujejo evropske proizvode v Zdru- ženih državah in podobno lahko evropski tovarnarji na podlagi licenc izdelujejo a- meriške predmete v Evropi. V obeh primerih bo treba izvoziti le obrazec za izdelo- vanje določenega blaga; pr- danjih okoliščinah ovirajo po- večanje trgovine med obema celinama razne težkoče, ki izvirajo iz omejitve pri de- narnih zamenjavah, iz po- manjkanja surovin in iz vi- sokih carinskih pristojbin ter iz raznih drugih ovir. Mnoge velike evropske in ameriške tvrdke so lahko premostile te težave s tem, da so ustano- vile v tujini podružnice svo- jih tovarn. Mnoge srednje in majhne industrije (med ka- terimi je morda tudi vaša industrija), ki niso mogle premagati omenjenih ovir, pa so morale ugotoviti, da usta- novitev tovarne ali prodajne organizacije v tujini presega njihove finančne možnosti.

V mnogih primerih se da to vprašanje rešiti z »izvo-

zom« tehnično - industrijskih postopkov, licenc in paten- tov: na ta način se namreč premostijo sedanje carinske meje. Ameriške tvrdke lahko na podlagi licenc izdelujejo evropske proizvode v Zdru- ženih državah in podobno lahko evropski tovarnarji na podlagi licenc izdelujejo a- meriške predmete v Evropi. V obeh primerih bo treba izvoziti le obrazec za izdelo- vanje določenega blaga; pr- danjih okoliščinah ovirajo po- večanje trgovine med obema celinama razne težkoče, ki izvirajo iz omejitve pri de- narnih zamenjavah, iz po- manjkanja surovin in iz vi- sokih carinskih pristojbin ter iz raznih drugih ovir. Mnoge velike evropske in ameriške tvrdke so lahko premostile te težave s tem, da so ustano- vile v tujini podružnice svo- jih tovarn. Mnoge srednje in majhne industrije (med ka- terimi je morda tudi vaša industrija), ki niso mogle premagati omenjenih ovir, pa so morale ugotoviti, da usta- novitev tovarne ali prodajne organizacije v tujini presega njihove finančne možnosti.

NOVA POPOLNOMA BREZPLACNA SLUŽBA.

V namenu, da pospeši izmenja- vo tehnično - industrijskih postopkov s pogodbami o so- udeležbi ter s pogodbami za izmenjavo licenc in patentov, je Marshallov načrt ustanovil novo službo, ki naj pomaga evropskim in ameriškim tvrd- kam, da bi lahko navezale medsebojne stike preko nje- govih uradov za male indu- strije. Tako se nudijo naj- boljše možnosti bodisi evrop- skim tvrdkam, ki želijo »uva- zati« ameriške tehnično - in-

dustrijske postopke in izde- lovati tipizirano ameriško bla- go v Evropi, bodisi tvrdkam, ki želijo svojo tehnično - in- dustrijsko znanje »izvažati« v Ameriko.

ZAHTEVAJTE TO BRO- SURO. Se danes zahtevajte brošuro »Izmenjava patentov, licenc in tehnično - industrij- skih postopkov«, ki jo je iz- dal Marshallov načrt pri

CENTRU ZA GOSPO- DARSKO POVZDIGO TRSTA

Trst, Via della Borsa 2

V brošuri boste našli po- drobni opis novega načrta ter obrazec, ki ga potrebujete, če hočete sodelovati pri na- črtu.

TO JE POMOČ
Marshallovega načrta
za okrepitev svobodnega sveta

Seja Glavnega odbora SDZ

Na prvi redni seji novega glav- nega odbora 20. t. m. je bil izvo- ljen izvršilni odbor.

Odbor je nato sprejel vrsto skle- pov, ki se nanašajo na bodoče ob- činske volitve in obrambo sloven- skih koristi na STO-ju.

Tajništvo

SDZ v Nabrežini

Dramatični krožek naše organi- zacije priredi v nedeljo dne 10. ju- nija 1951 ob 20. uri veseligrvo v treh dejanjih »Poslednji mož«. Ze sedaj vabimo vse Nabrežince in o- količane, naj se udeležijo te prire- ditve, ker se bodo nekaj ur prav od srca nasmejali.

Izleti

Slovenska demokratična zveza v Nabrežini priredi v nedeljo dne 17. junija t. l. enodnevni izlet na Be- lopeško jezera. Odpeljali se bomo iz Nabrežine ob 5.30 uri zjutraj na- ravnost k jezerom, kjer bo skupno kosilo. Popoldne se odpeljemo čez sedlo Neveo, Chiusaforte in Videm domov, kamor bomo prispeli pri- bližno ob 22. uri. Cena za vožnjo v udobnem avtobusu in kosilo bo približno 1.700 lir. Natančneje bo- mo še poročali. Vpisovanje se je že pričelo ter se vsak lahko pri- javi pri posameznih odbornikih na- še organizacije. Ker je število ude- ležencev omejeno, priporočamo čim- prejšnjo prijavo.

V teku so priprave za dvodnev- ni izlet na Koroško, kateri se bo vršil dne 29. in 30. julija t. l. Ce- na za ta izlet še ni določena, ven- dar je predvidevati, da bodo stro- ški za skupni potni list, vožnjo z avtobusom, hrano in prenočišče

približno 5.500 lir. Ker bo tudi za ta izlet natančno določeno število udeležencev, se prijave kakor zgo- raj sprejemajo že sedaj.

Izpiti na nižji srednji šoli

SPREJEMNI IZPIT

Ravnateljstvo Slovenske nižje srednje šole v Trstu, ulica della Scuola Nuova 14, sporoča, da se vsi vpisovanje za sprejemni izpit vsak delavnik od 9 - 12 in od 15 - 17 v tajništvo šole. Vpisovanje traja do 1. junija. Prošnjo mora vložiti vsak, ki hoče delati izpit, tudi če zaradi bolezni ali kakega važnega vzroka ne bo mogel delati izpita v junijskem roku.

Prošnji, na kolkovanem papirju za 24 lir, je treba priložiti: rojstni list, potrdilo o precejpljenju, potrdi- lo o istovetnosti in odrezek po- ložnice, da je plačal 150 lir šolskih taks na pošti.

VSTOPNI IN NIZJI TECAJNI IZPIT

Tudi za vstopne in nižje tečajne izpite je treba vložiti prošnjo do 1. junija. Natančnejša navodila da- je tajništvo šole.

Izlet članov SDZ na Pesek

Prihodnjo nedeljo, dne 3. junija, pripravljajo člani mestne organi- zacije SDZ izlet na Pesek. Podro- bnosti objavljamo v prihodnji številki.

Prošnje za rezidenco

Anagrafski urad tržaške občine opozarja prizadete osebe, da zapa- de 31. maja rok za vlaganje pro- šenj za podelitev rezidence v smi- slu IV. čl. ukaza 219 ZVU z dne 29. novembra 1950.

Dejstva in pričevanja o Sovjetski zvezi

Po razpravi, ki je bila pred kratkim pred gospodarskim in socialnim svetom OZN in na kateri je namestnik ameriškega zastopnika Walter Kotschnig obtožil pred vsem svetom sovjetski suženjski sistem, in ki se je zaključila s sklepom ustanovitve preiskovalne komisije za priložno delo na svetu, bo Zahod zdaj imel priliko poslušati novo obtožbo proti suženjski Sovjetski zvezi.

Dne 21. maja se namreč začne v Bruslju po vseh pravilih proces, na katerem bo svobodni svet zahteval od boljševiškega režima obračun o usodi milijonov človeških bitij, ki so jih odgnali v taborišča za prisilno delo. Pred mednarodnim sodiščem, ki mu bo predsedoval belgijski katoliški duhovnik, pater Damien Reumont, bo zaslišanih na stotine prič, državljani vseh dežel, ljudi, ki so prišli živi iz sovjetskih koncentracijskih taborišč. Izpovedovali bodo tudi nekateri sovjetski funkcionarji, ki so bili v zvezi z upravo taborišč in ki so zdaj zbežali na Zahod. Javno obtožbo bo zastopal v imenu svobodnega sveta francoski pisatelj David Rousset, znan iz slovitega procesa čašopisa »Lettres Françaises«.

Pobuda za proces, ki ga organizirajo delavci vsega sveta, velenjanje v mednarodni zvezi svobodnih sindikatov, je dala ameriška zveza dela (AFL), ena od obeh največjih sindikalnih organizacij Združenih držav.

Organizatorji »procesa« so omogočili Sovjetski zvezi široko možnost obrambe in dokazov ter povabilili vlado v Moskvi, da pošlje na proces svoje odvetnike ali pooblašči z obrambo odvetnike, ki so člani zahodnih komunističnih strank. Seveda je Moskva mislila, da je najbolje, če na to vabilo sploh ne odgovori.

David Dallin, pisec znane in z dokazi podprte knjige »Prisilno delo v Sovjetski zvezi«, se je nedavno mudil v Nemčiji in zbiral dokazne ter izpovedbe za proces, ki bo za vselej pred vsem človeštvom dokazal, če se in v kateri meri se sovjetski režim poslužuje suženjskega dela milijonov človeških bitij, kakšne so metode zatiranja, kakšna je tehnika izkoriščanja tega ogromnega potenciala delavne sile. Mogoče bo zanimivo že zdaj poznati posamezne izpovedbe iz preiskave.

Jerzy Gliksman, bivši voditelj zveze židovskih socialistov na Poljskem, opisuje tragične življenjske prilike v sovjetskem koncentracijskem taborišču sledeče:

»Tisoče židov, ki so prebili več mesecev v zaporu, so tirali v taborišča, strpane v živinske vagone, v obupnih higienskih prilikah. Kolonije hrane teh nesrečnikov je zavnela od dela, ki ga je opravil vsak posameznik. Nesrečniki so bili prisiljeni živeti v barakah, spat na umazanih ležalnicah, brez odej, brez blazin, brez žimnic.«

Elinor Lipper iz Litve, ki je bila nad 10 let jetnica v zlatih rudnikih severovzhodne Sibirije. Njena izpovedba se glasi:

»Ljudje so morali delati v rudnikih 12 do 14 ur na dan pri temperaturi 15 stopinj pod ničlo. Zene so morale sekati v gozdovih v snegu do pasu. Mali kos kruha, ki ga je vsakdo dobil zvečer, je zavešal od količine opravljenega dela, v skladu z načeli, ki jih je proglasilo ravnateljstvo taborišča. Bolnike so odpeljali v bolnico, kjer je večina umirala zaradi pomanjkanja prehrane.«

Dr. Julius Jihkental, bivši minister estonske republike pred pri-

ključitvijo Sovjetski zvezi, pa je izjavil:

»Po neskončnem potovanju smo končno prišli v taborišče sredi ogromnega gozda na severu Rusije. Prvi dan smo si morali sami zgraditi lesene barake za naše bivanje. Drugega dne se je začelo delo. Morali smo sekati drevesa v neskončnem gozdu in pri tem stati ves dan z nogami v močvirju. Namesto da bi nam dali nepremočljive čevlje, so nam dali sandale iz drevesne skorje. Dnevni obrok hrane je obstojal iz 800 gramov kruha in dveh krožnikov nekake juhe. Ni bilo sanitarnih naprav in nobenega zdravnika. Iz dneva v dan se je zdravje vseh slabšalo. Zmanjševala se je telesna moč in s tem tudi uspeh dela. V dveh mesecih nas je bilo kost in koža. Nato je začela smrt kositi prve žrtev. Vsak dan jih je običajno umrlo 4 ali 5. Širile so se bolezni, predvsem pljučnica in gripa. Delati smo morali 12 ur na dan, čisto pri mrazu 50 stopinj pod ničlo. Nemogoče je opisati grozotne prizore, ki smo jih videli vsako jutro: mrtve in žive, uničene in izčrpane, so nalagali na voz in jih vozili na kraj dela, ki ga čisto marsikdo ni dosegel, ker je spotoma omedlel ali podlegel.«

K vsemu temu je prišel še moralni pritisk voditeljev taborišča na jetnike, ki so jih hoteli »prevzgojiti« in iz njih napraviti zveste sovjetske državljane. Namesto da bi nas pustili počivati, so nas

ponoči klicali in nas prisilili, kljub temu da smo bili onemogli od trdnega dnevnega napora, da smo poslušali politična predavanja, na katerih so nam metoditveno ponavljali grožnje, da se ne bomo vrnili na naše domove, če ne bomo dokazali, da smo sprejeli naše politične ideje o Sovjetski zvezi in o komunizmu.«

Kdo pa so tisti, ki z njimi postopajo na tako surov nečloveški način? Kaj so zakrivilili? Bruseljski proces bo razkrinjal strahotno lažno-pravni stroj, ki si ga je izmislil stalinovski režim v ta namen.

V taborišče prisilnega dela se lahko pride zaradi najbolj neznatnega prekrška ali pa brez vsake krivde. Kmet se pritožuje nad načinom upravljanja njegove kolektivne »kmetije«; delavec izrazi mnenje, da je v tujini življenje boljše kot v Sovjetski zvezi; nekdo se je v preteklosti priznaval k političnim idejam, ki niso v skladu s sedanjimi smernicami Kremļa; vsi ti so kandidati za deportacijo v taborišča prisilnega dela. In z njimi morajo čisto iti njihovi člani rodbine, čeprav ne vedo popolnoma nič o »krivdi« obtoženega zakonkega druga.

Vse to in še mnogo drugih stvari bo svet izvedel iz žive besede priči, ki bodo nastopale na bruseljskem procesu; in vsak svobodni človek bo moral izreči svojo globoko moralno obsodbo.

GOSPODARSTVO

Koloradski hrošč

Kakor je bilo predvideti in o čemur smo že večkrat pisali, to se je uresničilo: koloradski hrošč se je pojavil na krompirju. O tem poročajo in o načinu boja proti njemu smo obširno pisali v »Demokraciji« št. 15 z dne 13. aprila t. l.

Kmetje, opazujte stalno krompirjeve poganjke kakor tudi melancane, papriko in paradižnike. Kakor hitro ugotovite prisotnost hrošča, ste po zakonu in zaradi svoje koristi dolžni, javiti pojav koloradskega hrošča pristojnemu kmetijskemu nadzorstvu, kjer dobite potrebna sredstva za pobijanje škodljivca.

Pomnite: koloradski hrošč ni nevaren, ako se pravočasno borimo proti njemu, v nasprotnem primeru nam lahko uniči ves pridelek.

Palež ali peronospora

Le kmet ve koliko skrbi in truda mu zadaja ta najhujša bolezen trte, ki mu utegne povzročiti veliko škodo na grozdju in celo uničiti ves pridelek, kakor so vremenske prilike ugodne za njen razvoj. Zato moramo posvetiti boj proti tej bolezni vso našo pažnjo in skrb.

Predvsem moramo vedeti, da je boj proti tej bolezni preprečevalne in ne zdravilne narave, ali bolj po domače povedano: skrbeti moramo, da se bolezen ne pojavi, če mogoče, ker napadene delce ne ozdravimo, temveč bolezen lahko samo zaustavimo. Če je torej na trti napaden n. pr. kakšen grozd, je ta izgubljen in škropljenje bo pomagalo, da se bolezen ustavi in ne razširi. Zato je važno vedeti, kdaj je nevarnost, da se bolezen razvije. To se zgodi, kadar je listje trt vlažno, to je mokro predvsem od rose ali pa tudi od dežja, ko je

vsaj 10 stopinj Celzija toplote. Pri visoki toploti, od 20 stopinj Celzija naprej, izkazi troš peronosporo že v pol ure in se razvije v 5 do 18 dneh, kakor je pač večja ali manjša toplota. Nato je bolezen že tudi vidna: Na listih se pojavijo rumenkasti okrogli madeži, ki se pozneje spremenijo v rjavkaste in nato se na spodnjih straneh listov pod opisanimi madeži prikazuje bele lise, imenovane glivične rusje.

Klice peronospore se zarajejo v zelene dele — liste ali grozde — najraje tam, kjer je kakšna odprtina. Zato je prav nujno škropiti po toči!

Iz opisanega sledi, da moramo trte škropiti, ko so pogoji dani, da se peronospora lahko razvije: to je vlaga in primerna toplota. Če ugotovimo, da so listi mokri in da je istočasno najmanj 10 stopinj Celzija toplote, bomo počakali kakih 14 dni in nato škropili. V tem primeru bomo troše, to je klice bolezni uničili še predno bi se mogli razviti. Če pa bi se v teh 14 dneh pojavili pogoji za hitrejši razvoj bolezni, to je, če bi toplota ob mokrem listju zrasla, bomo morali škropiti pred potekom 14 dni.

Ker se bo vse to opisovanje zdelo mogoče marsikomu preveč zamotano, povzamem to pravilo: škropiti trtam, ko je toplota pri 10-12 stopinj Celzija in je vreme vlažno, vsekakor pa ko so poganjki kakih 30-40 cm dolgi in je grozdež že dobro odprt. Nadalje bomo škropili v ne predolgih presledkih, kakor bo vreme bolj ali manj vlažno.

Pred cvetenjem bomo škropili dvakrat, ti dve prvi in tretje škropljenje, ki ga opravimo takoj po cvetenju, so najvažnejša za ohranitev grozja. Škropiti moramo le, ko je listje suho. Le v skrajni sili, če bolezen hudo napada, bomo

škropili tudi ob mokrem listju! Zelo je priporočljivo, da vsak kmet pusti v vinogradu na najbolj izpostavljenem kraju po 1-2 trti kot »ovaduha«, ki jih ne poškopijo. Ako se na teh trtah pojavijo opisani rumeni madeži, tedaj: škropimo in škropimo! Pred škropljenjem moramo trtne poganjke prečistiti in povezati. Dolivšee mladike so bolj podvržene boleznim in pa tudi škropljenje je lažje, ako je vse lepo povezano.

Ko smo trte poškopili, se mora tekočina na listih posušiti. Če pa nam jo pred posušenjem odpre dež, bomo morali čimprej škropljenje ponoviti.

Za škropljenje moramo uporabljati razpršilnike, ki tekočino drobno razpršujejo kakor meglo, tako da izgleda poškopljena trta kakor z moko posejana. Paziti moramo, da oškropimo tudi in zlasti grozde!

Za škropljenje proti peronospori imamo na ponudbo mnogo sredstev, toda nobeno ne more uspešno nadomestiti modre galice in apna. Za uničenje klice peronospore zadostuje najmanjši del galice, toda ako je vreme močno deževno in nam dež stalno izpira naškropljeno galico, moramo škropiti z večjim odstotkom. Kot pravilo bi veljalo: za prvo škropljenje 1 odst., to je 1 kg modre galice na 100 l vode, za nadaljnja škropljenja pa od 1 odst. - 1 1/2 odst. kakor je pač vreme bolj ali manj vlažno. Le v skrajno deževnem in soparnem vremenu, ko bolezen hudo napada, bomo zvišali obrok na največ 2 odst.

Brozga za škropljenje pripravimo tako-le: za primer vzemimo posodo od 100 l. To posodo napolnimo z vodo, nato odzajememo kakih 20 l vode s kakšno brento. V posodi za brozgo, to je oni od 100 l, raztopimo 1 kg dobrega ugašenega t-pna, v brenti pa 1 kg modre galice; ko je ta raztopljena, jo vlijamo v posodo, kjer smo raztopili apno in pri tem stalno mešamo. Ko smo to opravili, preizkusimo, dali je dovolj apna primešanega. To napravimo s tem, da pomočimo v brozgo kosček belega papirja »efonifalena« (dobite ga v kmetijskih konzorcijskih in sličnih trgovinah). Ako postane rdečkast, je znamenje, da je apna dovolj, če pa postane močno rdeč, je znamenje, da je apna nekoliko preveč, kar pa ni prav škodljivo, le brozga bo manj in počasneje učinkovita; če pa papir ostane bel, moramo dodati še apna, sicer brozga listje ožge.

Da se nam brozga bolje prime in obdrži na listih ter da se hitreje posuši, lahko dodamo na vsakih 100 l brozge 20 dkg amonijevega sulfata ali kakšno slično sredstvo, ki jih je sedaj toliko v prometu. Jaz rad uporabljam n. pr. »Sandoz« po 10 dkg na 100 litrov vode.

Namesto navadnega ugašenega apna pa je zelo priporočljivo uporabljati tako imenovano »hidrirano apno« (»calcio idratato«). Uporabljamo ga 600-650 gr na 1 kg modre galice. Imamo bolj enostavno delo in — kar je zelo važno — v brozgi ni gošče, razpršilniki se nam ne zatikajo vsak trenutek in tako gre vse delo bolj hitro od rok. Dobimo ga v kmetijskih konzorcijskih in po drugih trgovinah s tovrstnim blagom.

Ako bi pripravljeno brozgo ne utegnili uporabiti v istem dnevu, bomo na vsakih 100 l iste primešali po 1/4 l svežega mleka. Mleko povzroči, da ostane brozga lepo tekoča, ker se sicer strdi v majhna zrnca, kar nam dela sitnosti pri škropljenju, ker ne teče skozi razpršilnik in se tudi ne prime tako dobro listov, temveč odpada.

In končno še nekaj. V novejšem času je v prometu posebna vrsta žvepla, znana pod imenom »zolfo bagnabile«, ki se pomeša med bakreno brozgo v množini 1/2-3/4 kg na 100 l brozge. Poskusi so dokazali velik učinek tega načina žvepljenja in — kar je tudi še posebej važno — prihranimo pri tem precej dela z žveplanjem. K.

KULTURA

ERP risarski natečaj za mladino

V statutu ERP-a je zapisano, da spada tudi prosvetno prizadevanje med naloge ERP-a, ker s pospeševanjem prosvetnega udejstvovanja pospešujemo posredno tudi splošno obnovo v svetu.

Pozno so začeli pri ERP-u posvečati pažno prosvetni obnovi na Tržaškem, zato je marsikoga osupnil razpisani risarski natečaj za mladino: malokdo pri nas namreč ve, da je ERP s tem risarskim natečajem začel izpolnjevati tudi dolžnosti, ki jih je prevzel pri obnovi slovenskega poka.

Natečaja se je udeležilo 2547 otrok od osmega do štirinajstega leta starosti obeh spolov in obeh narodnosti. Veliko število udeležencev zgornjo vrednost takih natečajev, ki jih bo treba raztegniti tudi na druga področja mladinskega šolskega in izvenšolskega udejstvovanja. Tekmovalni duh s primernimi poučnimi nagradami bo samo koristil razvoju naše mladine! Med udeleženci je bilo 1100 slovenskih otrok.

ERP risarski natečaj pomeni mnogo za slovensko šolsko mladino! Geslo »ERP mi omogoča, da tekmujem z ostalimi evropskimi otroki«, ki ga je postavil pod svojo risko eden od slovenskih udeležencev, prepričljivo in nazorno prikazuje pomen ERP prosvetnega delovanja za nas tržaške Slovence, in sicer povsem v duhu z uvodoma omenjenim ERP statutom. In naša mladina, ki ji je ERP dal možnost, da pred mednarodnim razsodiščem dokaže svoje znanje in spretnost, se je prav lepo uveljavila. Naše šole so zares lahko ponosne na svoje učence! V razsodišču, ki mu je predsedoval vodja zaveznike čitalnice v Trstu maj. A. Grigis,

so bili vodja AIS-a g. Cootes, slikarja Perizzi in Rigbi ter kipar Gorše.

Med prvimi petimi nagradenci so trije Slovenci. Med prvimi tridesetimi nagradenci pa je kar štirinajst Slovencev. Seveda pri tem upoštevamo le natečajnike s slovenskih šol, čeprav je tudi pri natečajnikih z italijanskih šol mnogo učencev, ki jim ime dokazuje slovensko poreklo.

Prvo nagrado je zaslužil italijanski učenec Terranini Sergio (14 let), ki je prepičljivo prikazal vlogo ERP-a pri obnovi našega mesta.

Drugo nagrado si delita Slovenec Aleksander Zagar in Italijanka Chinaglia Giuliana (13 let).

Tretjo nagrado si delita Slovenca Orel Eda (13 let) in Spacal Savo (8 let).

Četrto nagrado si delita Slovenki Roje Eda (12 let) in Bole Elda (11 let).

Deseto nagrado si deli s tremi tovariši z italijanskih šol Tul Lujza (13 let).

Štirinajsto nagrado si delijo z dvema tovarišema z italijanskih šol Jankovič Marija (11 let), Pavlica Hadrijan in Brišček Franc (11 let).

Devetnajsto nagrado si končno delijo s sedmimi tovariši z italijanskih šol Goršček Brana (14 let), Bradač Ivan (13 let), Guštin Emil (11 let), Maršič Lucijana (10 let) in Šeuka Rozana (13 let).

Hvaležni smo naši šolski mladini in njenim učiteljem, ki so tako lepo zastopali tržaške Slovence na ERP razstavi v Trstu in ki nas bodo verjetno z nemanjšim uspehom zastopali na evropski ERP razstavi v Parizu, kamor pošljejo trideset najboljših risb iz vsake evropske države.

Mladinski glasbeni praznik Glasbene šole SPM v Trstu

V torek, dne 22. t. m., nam je priredila Glasbena šola SPM v dvorani Auditoriuma s svojimi gojenci veliko in prijetno izmenanje. Bogat in pester spored že sam na sebi pričal o velikem koraku, ki ga je storila Glasbena šola v tem šolskem letu. Da s opaznimi gojenci iz instrumentalnih oddelkov znatno napredovali od lanskega leta, je dokazal njih torok nastop. Krono uspehov je pa predstavljala brezdvomno mladinski orkester, sestavljen po večini iz drugoletnih začetnikov goslačev in gojencev s srednje stopnje.

Ves spored je bil razvrščen tako, da so nastopili v prvem delu gojenci začetniki iz prvega in drugega letnika, z izjemo treh. V drugem delu pa so nastopili gojenci od tretjega do petega učenega leta.

Med pianisti so v prvem delu dobro uspeli: Jurca Miljana, Sancin Boris, Colja Nevica, Zerjal Anica, Ferletič Lavranka, Polojac Sonja, Senčar Darka in Rudolf Saša. Nato je nastopila skupina sedmih harmonikarjev: Mahne Marino, Orel Feručij, Mihelj Pavel, Banelj Sergej, Crnija Valter, Hrovatin Lučjo in Furlan Jurček. Skupino je vodil gojenec Majcen Sergij, ki poleg violine in klavirja obiskuje še dirigentski tečaj. Prav umestno se nam zdi, da zahteva vodstvo šole, da se morajo harmonikaši obvezno učiti klavirske igre

kot podlage za nadaljnji glasbeni študij.

Uvodoma je Orel zaigral tri narodne in nato je sledil venček, v katerem se je izkazal kot solist Mahne Marino. Majcen pa je pokazal svoj dirigentski uspeh tega tečaja.

V tem delu sporeda so z uspehom nastopili violinisti: Gabrovec Ondina, Cehovin Nino, Bianuzzi Robert, Grmek Pavel, Pregarc Karlo, Milčič Vinko in Cunja Leander. Zelo lepo ubrano je izvajal violinisti kvartet: Majcen S., Gabrovec O., Grmek P. in Milčič V. Jenko-Sancinovo priredbo: »Lipa zelena« je.

V drugem delu sporeda so nastopili pianisti: Tonon Milojka, Luin Livija, Senčar Mojca, Kravos Magda, Maver Anton, Milčič Nonka, Pavletič Dunja, Rustja Hadrijan, Bolko Marjanca in Maver Anica. Med violinisti pa Majcen Sergej, Ramas Valter in Stančič Anica.

Seveda je igranje pred občinstvom čisto nekaj drugega, kot pa igranje samo med štirimi stenami doma ali pa pred učiteljem v šoli. Reči pa moramo, da so se kljub temu vsi nastopajoči dobro obvladali. Nekateri so pokazali lepo mero čustvovanja in smisla za logično oblikovanje skladbe v prednajanju. Gojenci so si zaslužili, da bi o vsaki (konec na 4. strani)

Drama „Sveti plamen“

Drama »Sveti plamen«, angleškega pisatelja Somerset Maughama, spada med vrhove sodobne psihološke drame. Morda je to okolnost pripisati ne toliko psihološki zgrajenosti dela kakor njeni problem-ski plati, ki ustrezno notranjemu ustroju sodobnega človeka. Zlasti velikomestnega, ki preživlja dobo rušenja zadnjih predsodkov preteklosti in se zato s slastjo poglablja v taka vprašanja, ki terjajo radikalne rešitve. Vsekakor velja to za angleški in ameriški (mestni) kulturni krog. Tam se je v poslednjih dveh desetletjih pojavilo vsiljivo drzno vprašanje evtanazije ali blage smrti. Cisto naravno! Kjer družba in posameznik nista povezana z metafizično ali recimo konkretno z onstransko osjo človeškega življenja, tam je vprašanje človeškega trpljenja in prehoda v onostranstvo zadeva utilitarističnega gledanja na človeka in njegovo dušo. Morda pa tudi Somerset Maughamu ni bilo toliko do

idejne problematike kakor do tega, da realistično zgradi in predstavi na odru del sodobne družbe in tiste poedince, ki bi utegnili reševati to vprašanje na način kakor si ga je on zamislil in kakor nam ga predločuje baš Sveti plamen. Prej nagibljem k tej drži trditvi in v tem primeru se vprašujem, ali se je dramatik posrečilo prikazati verjetnost takega razpleta, kakor nam ga nakazuje njegova drama. Z drugimi besedami: ali se mu je posrečilo svoje igralce zvesti v tako miselno in čustveno dialektiko, da bo občinstvo, tudi neangleško oziroma iz drugega kulturnega in verskega kroga, utegnilo razumeti in občutiti početje in nehanje njegove drame. Tako predvsem v oceno dramatične globine njegovega dela, ki je jedro vsake take psihološke umetnine. S tega oblikovnega vidika kaže delo razne pomanjkljivosti. Te so igralsko največje v prvih dveh dejanjih, i-dejno pa v zadnjem. To rečemo mi!

Somerset Maugham in tisti kulturni krog ali družabne plasti, kjer se rode take igre, pa mislijo drugače! Cisto naravno, kajti v teh krogih se nehajo vprašanja človeškega trpljenja in življenja, vprašanja onostranstva in duševnosti ter večne vrednosti človeškega življenja pri uspalnih sredstvih in samomoru.

Vsekakor pa nudi Sveti plamen sodobni igralski družini prekrasno snov odrskega poudarjalnega oblikovanja. In zato je tudi verjetno, da se drame lotevajo drugod le igralske družine, ki razpolagajo z najodličnejšimi igralci. A to zopet ni vprašanje poklicnega ali nepoklicnega ansambla, ker je kazno, da premore tudi amaterska družina, zlasti če jo prejšnja svetlogojenjskega podjetnosti in zavestnosti, take igre. So gledališki krogovi po velikih mestih, ki načelno ne obiskujejo profesionalnih odrov s svojimi manirizmi in plehimi šablonskimi nastopi in ki so jim najboljše sveže, nevskadanje uprizoritve pristnih, živo zadevajočih igralcev.

Ce se s tega vidika ozremo na uprizoritve, ki jo je na oder posta-

vila v Ljudskem domu 9. maja igralska družina Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, tedaj moramo biti s tem večerom močno zadovoljni. Če ni meročajna kritika usmerjenost ali zavzetost, če sodimo po vtisu, ki ga je prireditev napravila na občinstvo, uprizoritev tako odlične psihološke drame, tedaj je naša igralska družina žela ta večer velik, neizpodbiten uspeh. Tretje dejanje, kjer je vrhunec celotne drame, je zapustilo v našem občinstvu, kljub svojem lastnemu gledanju na o-srednjo problematiko drame, pristnoglobok, neizpodbitno živ vtis. Iza Kraljeva je podala igro gospe Tabretove v tem dejanju že s tolikšno čustveno silo, s tako prepričljivostjo, s tolikšno utemeljitvijo svojega ravnanja, da je mahoma zagrabila občinstvo s svojo brezmejno boljo in dober del svojega prepričevanja prenesla tudi v dvorano. Tea Rističeva, v vlogi bolničarke, se je bila doobra živela v lik bolniške strežnice, ki svoj posel ne opravlja le zunanje ali poklicno hladno, marveč je njen prost, ki izkove razplet celotne drame, še izbruhnul z globoko zave-

rovane in zaljubljene ženske. Njeni vtispi so bili precizni, čeprav rezki, a jih take zahteva drama kot taka! Psihološko težko vlogo je imela Tonč Turkova, ki je morala na odru poutvariti v ljubezni razkldano sodobno žensko, žensko, ki niha med neizbežnostmi nagon-skočustvenih potreb in človeškim čustvom, ki ga še vedno goji do svojega ljubečega moža. To delikatno vlogo tudi si ne moremo misliti, da bi jo mogla kaka druga igralka naše sredine podati bolje. S tem smo opravili ženske vloge, ki nosijo glavno breme te nenavadne drame. Podati tako kočljivo čustveno in idejno zadevo na tako zaokrožen in sugestivni način, to je že igralski nastop, ki daleč pre-greja okvir navadne amaterske skupine. Morda bi si bili želeli pri Mavriciju Tabretu nekoliko večje-ga poudarka svoje obolenosti, pri zdravniku Slavku Rebu pa živah-nejšo igro, čeprav res ne vemo, ali ni morda značilno za angleške zdravnike, da ohranjajo, kakor sploh angleška družba, tudi pri naj-kočljivejših opravilih tisto svoje legendarno hladnokrvnost. Nikola-ju Tabretu je avtor dodelil bolj

statistično vlogo in v tem oziru je bil celotno prikladen in se je gibal docela v okviru svoje vloge. Major Lincoln Vlada Kralja je bil med moškimi liki najpopolnejši. Kot nekdanji policijski uradnik, predvsem pa kot hišni prijatelj prve »dramatis personae«, je pokazal odlično igro. Ne smemo pa zlasti pozabiti, da mu gre velika zasluga za režijo, ki je dosegla v tretjem dejanju svoj vrhunec. Igra je potekla baš v tem dejanju z neprekinjeno živahnostjo in igralsko zaključeno-stjo. Tega ne bi mogli reči o prvih dveh dejanjih, kjer so se na dveh, treh mestih pokazali razmaki, ki so nekoliko zavlekli igro in ji škodili.

Igralska družina, ki si je upala na oder s tako težko psihološko dramo in občinstvu s svojo igro čustveno in idejno predložiti Sveti plamen s tolikšnim uspehom, zasluži vse priznanje! Želimo si le, da bi na tej poti vztrajala. Od nje pričakujemo še mnogo, da bo mogla v Trstu tvoriti igralsko skupino svoje vrste, poglobljeno zlasti v podajanje težje komorne igralske umetnosti.

dr. j. b.

Vesti z Goriškega

Seja občinskega sveta

Odločen nastop svetovalca g. Bratuža

Kakor smo poročali pretekli teden, je bila v četrtek 17. t. m. v Gorici seja občinskega sveta. Na dnevnem redu je bil občinski proračun za tekoče leto 1951. Iz proračuna sledi, da znaša primanjkljaj nič manj kot 180 milijonov lir. Iz poročila, ki ga je izvršni občinski odbor dal svetovalcem na razpolago, pa izhaja med drugim napoved, da bremenijo občinske finance znatni izdatki za slovenske šole, krivične meje, izguba »klasičnega« zaledja, ki je donosno mesto lepe dohodke, in tako dalje...

Namen tega poročila je jasen: prikazati vladi v Rimu, da so slovenske šole tiste, ki ogrožajo občinske finance. In razen naših šol pomanjkanje »klasičnega« zaledja, to je slovenskega človeka, ki je pošal v Gorici lep denar in v zameno prejemal psovanje in zaničevanje od strani laških šovinistov in oblastnikov. Skratka: radi bi dosegli odpravo slovenskih šol, vlado pa prepričali, da je nova vojna in ponovno zavojevanje slovenske zemlje in slovenskega prebivalstva nujni pogoj za rešitev goriških občinskih financ.

Poleg tega trdi omenjeno poročilo, da ima občina velike stroške za istrskimi izseljenci in z begunci, kar je zopet krivična trditve, ker so razni gospodje nalašč priklicali v Goriško tisoče istrskih izseljencev z namenom, da uničijo tukajšnje avtohtono slovensko prebivalstvo.

To vemo vsi Slovenci in to vedo tudi vsi Italijani, saj nam marsikateri pričuje, ko se nad tem krivičnim početjem pritožujemo.

Naš občinski svetovalec g. Rudi Bratuž, katerega so volivci poslali v občinski svet zato, da štiti njihove koristi in jih varuje pred krivičnimi in pred predrznostjo, lahko mirno poudarimo res »klasičnega izkoriščevanja«, je opazil vso krivico in smelost trditve gori omenjenega poročila in tudi pretirano navajanje mnogih nepotrebnih postavk občinskega proračuna, zato je na seji v četrtek povedal odkrito in jasno besedo:

»Ni res, da bremenijo šole s slovenskim učnim jezikom goriški občinski proračun, saj so te slovenske šole povsem zanemarjene. Vsi stroški gredo v ogromni večini za italijanske šole tudi z namenom, da se slovensko prebivalstvo raznarodi. Tisti majhni stroški, ki jih občina ima zaradi slovenskih šol, so več kot preplačani po slovenskih davkoplačevalcih.

Poleg tega je bilo poskrbljeno za otvoritev posebnega zavoda za sinove istrskih izseljencev, toda potroši se niti enega samega vinarja za vrnitev slovenskega Alojzijevega in sploh za slovenskega dijaka. In je slovensko sirotišče prisiljeno, da drži v svojem lastnem posloju istrske izseljence že od leta 1947 prav z namenom, da se temu zavodu prepriči sprejem drugih slovenskih sirot.

Zaman je trditi, da so nove meje krive poslabšanje občinskih financ. Vzrok temu je treba nasprotno iskati v prevelikih nepotrebnih in odvratnih stroških. Vsekakor je dolžnost in pravičnost, da s tega mesta opozarjamo, kako se v poročilu (k obč. proračunu, op. ur.) poje slava izgubljenemu slovenskemu davkoplačevalcu, nihče pa ne izusti niti ene same pravične besede v priznanje njegovega trpljenja pod bivšim režimom!

Na drugi strani pa zopet ne odgovarja resnici trditve, da so nove

meje ustvarile brezposelnost, ker je bila ta ustvarjena z umetno naselitvijo v našo pokrajino tisočev istrskih izseljencev, namesto da bi jih razdelili sorazmerno po vseh občinah Italije. Slovenskim beguncem, bivšim italijanskim državljanom, ki so sedaj optirali za ohranitev tega državljanstva, pa je ne le prepovedano obiskovati slovenske šole, ampak odreja se jim tudi pravico do delavske knjižnice in vsako podporo.

Zakaj mora torej slovensko prebivalstvo plačevati toliko takse in davkov? Iz teh vzrokov glasujem proti temu proračunu.

Na te odločne in jasne besede g. svetnika Bratuža ni nihče pripomnil ničesar. Toda med odmorom, ki je sledil, je vsakdo opazil, kako so nekateri italijanski večinski svetovalci trdo nagovarjali župana. In ko je ta sejo zopet otvoril, je svetnik dr. Levi dvignil glas in nekoliko zaskrbljen, naj zahteva od svetnika g. Bratuža, da pove, kje so postavke nepotrebnih in odvratnih stroškov. Župan je tedaj stavil g. Bratužu vprašanje sledeče oblike: »Tisti, ki vam piše vaše govore, naj se raje pojavi tu in pove, kje so postavke nepotrebnih in odvratnih stroškov.« Poleg tega je župan skušal dokazovati, koliko

stroškov ima občina s slovenskimi šolami. Gospod Bratuž ga je zavrnil: »Če bi mi ne prepovedali govoriti v mojem materinem slovenskem jeziku, bi mi ne bilo treba mojih ugovorov napisati. Tako pa sem prisiljen jih napisati in tudi dati v jezikovno popravilo.« Nato je g. Bratuž navedel več »klasičnih primerov zapostavljanja koristi slovenskega prebivalstva in slovenskega davkoplačevalca.

Naj pri tem omenimo ugotovitve londonskega dnevnika »Times«, ki je v svoji številki z dne 18. t. m. pisal o naš goriških Slovincih naslednje:

»Rimska birokracija kaže še malo zanimanja za pomen nacionalnih odnosov na tem področju, kjer živi danes največji del slovenske manjšine. Mnogo resnice je v pritožbah Slovencev proti italijanski indifferenčnosti do slovenskih šol in slovenskega kulturnega življenja, kakor tudi v dejstvu, da v rimskem parlamentu ni zastopnika slovenske manjšine.

Če bi se dalo pripraviti Rim do tega, da bi ugodil razumnim slovenskim zahtevam, bi odprl vrata za širši sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki je nujno potreben za trajno gospodarsko požitve tega nesrečnega področja.

V soboto 19. t. m. se je »Giornale di Trieste« razpisal s tem, da je potvrdil vse besede in ves smisel govora g. svetnika Bratuža. Zato bo g. Bratuž proti temu dnevniku nastopil v smislu tiskovnega zakona.

V Doberdolu bomo volili kandidate na listi s plugom in naklom

Ze v petek zvečer 18. t. m. so kominformisti polepili naše zidove z lepaki, ki so pozivali ljudstvo, naj se v nedeljo zjutraj 20. t. m. udeleži volivnega sestanka, na katerem bosta govorila tovarišca Mi-

ra Rijavčeva in tovariš Ado Slavec. V nedeljo zjutraj pa je Mira le zgodaj vsiljevala »Delo« po gostilnah, hišah in vsem, ki jih je srečala na poti. Vsi so seveda »Delo« odklanjali.

Kominformistični vodje so čakali, da pridejo ljudje od mase, misleč, da jih zvabijo k volivnemu sestanku. Toda po masi so vsi domačini šli, ali domov ali v gostilno. Uboga Mira je nastopila s svojim govorom najprej pri »občinski štirni«. Ker pa tukaj ni imela nobenega poslušalca, si je svojo miziko prenesla pred gostilno g. Perica, ki je kandidat na njeni kominformistični listi! Se le tu je Mira doživela največje razočaranje, ker, čim je ona prišla tja, je vse, kar je bilo odraslega, pohitelo proč, da ne sliši niti ene njene besede. Oni so šli domov, drugi pa v gostilno Gergolet. Ostalo ji je na razpolago samo kakih deset otročičev pod desetlet letom starosti, ki so mislili, da gre za kako kramarico, ki bo prodajala igrače in bombone. Pridigala je, torej, samo svojemu spremstvu, to je štirim njenim kandidatom iz raznih krajev, a ne iz Doberdola! Vsa razočarana je Mira vzela svojo miziko in stekla še ona v gostilno. Vsega skupaj je

njeno volivno »zborovanje« trajalo sedem minut!

Zelo čudno se nam zdi, nam Doberdobčanom, da ni imela tovarišica Mira niti vseh svojih kandidatov na zborovanju. Morda se že tuho kesajo, da so kandidature sprejeli. Da, da, tovarišica Mira, tako je! Mi Doberdobčani smo se strahu otrešli in sedaj želimo živeti svobodni in v miru. Dovolj nam je trpljenja in zapeljivih besed. Rdeča diktatura nam danes smrdi tako, kakor nam je nekdaj smrdela tista črna!

Naše ljudstvo bo volilo take meje, ki so vestni in miroljubni po značaju, po prepričanju in po volji. Oni bodo ljudstvu na razpolago za mirno in pošteno ureditev

in rešitev vseh občinskih zadev, da se ne bo godila krivica prav nobenemu. Mira pa je že vnaprej povedala, da mora biti njen občinski svet političen, to se pravi komunistično zgrajen in borbena. Pravila je, da bo moral občinski svet zavračati pozivnice za vojaško službo. Če bi se občinski svet ne ravnal po teh »navodilih«, bi prišlo do preklica njegove izvolitve. Tako uči Mira v Doberdolu, toda v Sovjetski zvezi bi ne pridigala, naj fantje in občinski sveti zavračajo vojaške pozivnice...

Nedeljsko kominformistično zborovanje v Doberdolu je jasno pokazalo, koga bo ljudstvo volilo: kandidate na listi s plugom in naklom!

V Sovodnjah bomo volili listo, ki ima za znak čebelico

V nedeljo 20. t. m. so kominformisti hoteli uprizoriti pri nas Goriškega »Revizorja«. Domačini jim seveda niso nasledili in se nameravane predstave niso udeležili. Kaj takega pa so kominformisti že prej zaslužili, zato so privabili s seboj kakih trideset furlanskih kominformistov.

Režiser Košuta ali Kossuta, kakor ga »Delo« imenuje, je stopil na oder in otvoril prireditev. Kmalu pa je začel držati volivno propagando in žaliti »belčke«. Ko je to slišal dr. Sfiligoj, ki smo ga nalašč poklicali iz Gorice, mu je zaklical, da ne odgovarja resnici, kar

on trdi. Takoj je na dr. Sfiligoja navallilo kakih deset Furlanov, ki so ga začeli obmetavati z raznimi neprimernimi frazami. Seveda smo se domačini strnili okoli dr. Sfiligoja, da ga obranimo pred grožnjami. Toda on se ni umaknil do konca. Njegov energičen nastop nas je razveselil, ker smo videli, da se s takim nastopom doseže več kot z večnim molčanjem, kajti kominformisti so ostali popolnoma osramočeni in je sam njihov Košuta slednjič umaknil ter se umaknil za oder.

Zato bomo vsi Sovodenjci strnjeno volili »čebelico«!

Kako bomo volili?

Po zakonu ima vsak volivec pravico prebrati na listi za občinske volitve nekaj imen in jih nadomestiti z imeni iz druge liste.

Ker pa je ta način glasovanja zelo nevaren, da volivec kaj pogrši in da zaradi tega postane njegov glas neveljaven, svetujemo, naj vsak naš volivec odda svoj glas vsem kandidatom samo na naših listah. Zato naj samo prečrta znak (lipovo vejico z grozdom in češnjami v Steverjanu, čebelico v Sovodnjah in plug z naklom v Doberdolu), ki je na glasovalci, in njegov glas bo veljaven!

Hkrati pa bodo tudi pokrajinske volitve. Tudi za te volitve naj volivec prečrta naš znak in glasovanje bo veljavno!

Važno za goriške volivce

Brez posebnega volivnega izkazila ni mogoče glasovati! Zato v zvezi s tem objavljamo sledeča navodila:

- 1) Volivni upravičenec mora prinesiti s seboj na volišče izkazilo o vpisu v volivno sekcijo. Slednje mu dostavi na dom županstvo najkasneje 5 dni pred volitvami.
- 2) V primeru da upravičenec tega ni prejel v določenem roku, naj se v ta namen obrne na občinski volivni urad.
- 3) V primeru, da je volivec izgubil izkaznico, naj se zopet obrne na občinski volivni urad, kjer mu morajo izdati dvojnico (duplikat).
- 4) Paziti je treba, da so podatki na volivnem izkazilu točni. V primeru netočnosti naj se volivec obrne zopet na občinski volivni urad.
- 5) V trenutku volitev bo prejel vsak volivec na sekciji dve volivni v volivno sekcijo. Slednje mu dostavi na dom županstvo najkasneje 5 dni pred volitvami.

Protest krminskih volivcev

V zvezi s povezavo z listo DFS, ki jo je napravil g. S. Hrovatin, kandidat za pokrajinske volitve, nam je skupina volivcev iz Krmina poslala protest zaradi te povezave. Protesta na žalost ne moremo objaviti, ker je preobširen.

Koncert

Pevski zbor iz Pevme je pod vodstvom g. Leopolda Doljaka pel v nedeljo 13. t. m. na radiu Trst II. sledeče Vodopivčeve skladbe:

- 1) Da veš; 2) Jaz bi rad rudečih roč; 3) Na poljani; 4) Pička; 5) Svarjenje; 6) Bolečina in 7) Vojači na potu.

Poroka

V sredo dne 23. maja sta se v Trstu poročila gđe. prof. Julijana Rijavec iz Gorice in g. Franček Gorenšek. Cestitamo!

Natečaj za bolničarke

Goriška občina javlja, da je Visoki komisarjat za higieno in javno zdravstvo razpisal za šolsko leto 1950-51 naslednje natečaje za podelitev štipendij:

- 1) 300 štipendij po 45.000 lir za

posejanje prvega letnika strokovne šole z internatom za bolničarke; 2) 50 štipendij po 45.000 lir za posejanje specializiranih šol za bolničarske asistentke; 3) 30 štipendij po 45.000 lir za posejanje prvega letnika strokovne šole z internatom za otroške nadzornice; 4) 30 štipendij po 40.000 lir za posejanje šol za nego otrok. Pojasnila daje občinski protokolni urad v Gorici dnevno od 9. do 12. ure.

Radio Trst II

NEDELJA, 27. maja: 9.00 Kmetijska oddaja. — 11.30 Aktualnosti. — 12.00 Od melodije do melodije. 13.00 Glasba po željah. — 18.30 Oddaja za najmlajše. — 21.00 Z domače knjižne police. — 21.30 Cajkovski: Koncert za violino.

PONEDELJEK, 28. maja: 18.15 Borodin: Simfonija št. 2. — 19.00 Iz filmskega sveta. — 21.00 Koncert tenorista Renata Kodermaca. — 22.00 Paganini: Koncert št. 1.

TOREK, 29. maja: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Mamica pripoveduje. — 21.00 Vzor mladini! — Odkritje človeške ribice. — 22.00 Beethoven: Koncert št. 5.

SREDA, 30. maja: 13.27 Baletna glasba. — 19.00 Zdravniški vedež. — 20.30 Naša šola. — 21.00 Vokalni kvartet Veseli bratci. — 22.00 Cajkovski: Simfonija Manfred. — 23.00 Romance.

CETRTEK, 31. maja: 13.10 Pevski duet poje narodne. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Cajkovski: Hrestač. — 21.00 Radijski oder, nato Večerne melodije.

PETEK, 1. junija: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Pogovor z ženo. 20.10 Vokalni koncert baritonista Marijana Kosa. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede. — 22.00 Hacaturjan: Koncert za klavir in orkester.

Dr. Marjan Bregant

zdravnik - kirurg

Gorica, ul. Brigata Casale 40

Trgovske zastopnike

iščemo za prodajo gospodinskih predmetov. Naslov pri upravi lista.

ISC EMO trgovskega pomočnika in vajenca za trgovino jestvin. Naslov pri upravi lista.

Mizarji kmetovalci podjetniki! Deske smrekove, macesne in tridih lesov, trame in par-

Kete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiska: tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

Občinske in pokrajinske volitve na Goriškem

Kandidati za občinske volitve

ŠTEVERJAN

KMETSKA - DELAVSKA LISTA

ZNAK: LIPOVA VEJICA
z GROZDOM in ČESNJAMI

1. CIGLIC Ivan iz Steverjana
2. MARAZ Rudi iz Steverjana
3. PODVERSIČ Hermenegild iz Steverjana
4. MARAZ Ignac iz Steverjana
5. KOREN Franc iz Steverjana
6. GABROVEC Albert iz Steverjana
7. TOMAZIC Jožef iz Steverjana
8. TERPIN Alojz iz Steverjana
9. HLEDE Alojz iz Steverjana
10. MIKLUS Danijel iz Steverjana
11. STEKAR Alojz iz Jazbin
12. COLJA Lade iz Jazbin

DOBERDOB

KMETSKA - DELAVSKA LISTA

ZNAK: PLUG in NAKLO

1. VIZINTIN Jožef, Doberdob
2. PAHOR (Pacor) Bruno, Jamlje
3. FERLETIC Stefan, Dol
4. LAURENCIC Ivan, Poljane
5. ŽUŽIC Andrej, Doberdob
6. FRANDOLIC Anton, Doberdob
7. FERFOGLIA (Ferfolja) Evgen, Doberdob
8. FRANDOLIC Alojz, Dol
9. CADES Jožef, Doberdob
10. FERLETIC Miroslav, Doberdob
11. PACOR (Pahor) Anton, Jamlje
12. FRANDOLI (Frandolič) Alojz, Jamlje.

SOVODNJE

KMETSKA - DELAVSKA LISTA

ZNAK: CEBELICA

1. TOMSIC Peter iz Sovodenj
2. CERNIC Karel iz Rupe
3. PETEAN Ambrož iz Sovodenj
4. CERNIC Venceslav iz Gabrij
5. TROHA Rado iz Rupe
6. CERNIC Anton iz Rubij
7. CAUDEK Roman iz Sovodenj
8. MONTI-GORJAN Roman iz Sovodenj
9. TRAMPUZZI - TRAMPUS Josip iz Rupe
10. CEUDEK Alojz iz Peči
11. VIZIN Anton iz Sovodenj
12. DEVETTI - DEVETAK Josip z Vrha Sv. Mihaela

Kandidati za pokrajinski svet

KMETSKA - DELAVSKA LISTA

OKROZJE

Števerjan - Kapriva

CORSI (Korsič) Remigij, stavbenik, iz Steverjana
VOLIVNI ZNAK JE ISTI!

KMETSKA - DELAVSKA LISTA

OKROZJE

Doberdob - Sredpolje Poljane

LAURENTI (Lavenčič) Jožef, upok. železničar, iz Doberdola
VOLIVNI ZNAK JE ISTI!

KMETSKA - DELAVSKA LISTA

OKROZJE

Sovodnje - Gradiška

BRATUŽ Rudolf, obč. svet., iz Gorice
VOLIVNI ZNAK JE ISTI!

Kandidati za pokrajinski svet v Gorici

ZNAK: LIPOVA VEJICA

Prvo okrožje v Gorici: g. FILEJ Jožef pok. Ivana, uradnik v Gorici, doma iz Standreža. Znak: lipova vejica.
Drugo okrožje v Gorici: g. BREGANT dr. Marjan pok. Stefana, zdravnik, doma iz Podgore. Znak: lipova vejica.
Tretje okrožje v Gorici: g. KACIN dr. Anton pok. Ivana, rojen v Idriji, profesor. Znak: lipova vejica.
Četrto okrožje v Gorici: gospa SPAGNOLO vd. Kerševani Katerina pok. Dominika, rojena v Črničah, zasebnica. Znak: lipova vejica.
Peto okrožje v Gorici: g. CERNIC Karol živ. Franca, doma iz Rupe pri Sovodnjah, delavec. Znak: lipova vejica.